

N:o 87.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående försäljning af Alnarps kungsgård underlydande gatehusen n:ris 12 och 13 Lomma; gifven Stockholms slott den 14 april 1899.

Under åberopande af hvad bilagda utdrag af protokollet öfver civilärenden för denna dag innehåller vill Kongl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen medgifva,

att de Alnarps kungsgård underlydande gatehusen n:ris 12 och 13 Lomma få mot en köpeskillning af sextiotusen kronor till hemmansägaren Anders Svensson i Lomma försäljas under de i statsrådsprotokollet angifna vilkor; samt

att det statsverket tillkommande köpeskillingsbeloppet, efter afdrag af säljaren tilläfvventyrs påhvilande kostnader för försäljningen, må reserveras för framtida användande för Alnarps landbruksinstitut, med rätt för institutet att årligen uppbära den å samma belopp uppkommande ränta från det beloppet inflyter till statsverket och intill dess detsamma kommer till användning för institutet.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånuvaro:

G U S T A F.

E. von Krusenstjerna.

Utdrag af protokollet öfver civilärenden, hållet inför Hans Kongl. Höghet Kronprinsen-Regenten i Statsrådet å Stockholms slott den 14 april 1899.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern BOSTRÖM,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve DOUGLAS,
Statsråden: herr friherre ÅKERHIELM,
 WIKBLAD,
 friherre RAPPE,
 ANNERSTEDT,
 VON KRUSENSTJERNA,
 grefve WACHTMEISTER,
 CLAËSON,
 DYRSSEN.

Departementschefen statsrådet von Krusenstjerna yttrade:

Uti en till Kongl. Maj:t ingifven skrift har Anders Svensson, egare af delar af hemmanen n:ris 1, 2, 4, 6 och 11 Lomma i Lomma socken af Bara härad och Malmöhus län, i underdånighet anhållit att få för 60,000 kronor köpa gatehusen n:ris 12, 13 och 14 Lomma, hvilka lyda under Alnarps, på grund af Rikets Ständers medgifvande i skrifvelse den 12 september 1857, mot årligt arrende till landbruksinstitut upplåtna kungsgård.

Öfver denna ansökning hafva, till följd af nådiga remisser, ej mindre landbruksstyrelsen inkommit med yttrande af styrelsen för landbruksinstitutet vid Alnarp och eget underdånigt utlåtande af den

11 november 1898, än äfven statskontoret den 13 december 1898 afgifvit underdånigt utlåtande; hvarefter Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Malmöhus län på gifven anledning låtit den 13 januari innevarande år verkställa uppskattning och värdering af det ifrågavarande området genom domänintendenten i länet äfvensom de af landstinget och hushållningssällskapetets förvaltningsutskott utsedde uppskattningsmän; och slutligen har styrelsen för landtbruksinstitutet i anledning af hvad vid ifrågavarande förrättning förekommit ånyo i ärendet sig yttrat.

Af handlingarna i ärendet inhemtas, bland annat:

att den ifrågavarande lägenheten, hvilken numera rätteligen torde böra benämnas gatehusen n:ris 12 och 13 Lomma, sedan gatehuset n:o 14 Lomma, hvilket förekommer i 1825 års jordebok, jemlikt kammarkollegii kungörelse den 28 januari 1870, såsom ej åsatt särskild ränta, kronotionde eller rotering, uteslutits från nya jordeboken, der en annan lägenhet erhållit dess namn och nummer, är belägen omedelbart söder om Lomma kyrka, 2 kilometer från Lomma jernvägsstation och 1,3 mil från staden Malmö samt begränsas i vester af Höje å och genomskäres af Malmö—Billesholms jernväg;

att lägenheten, enligt en år 1899 af förste landtmätaren C. M. Carlquist verkställd kopia af karta öfver densamma med tillhörande, samma år upprättad beskrifning, efter afräkning för impediment förr omfattat en areal af 12 hektar 23 ar 31 kvadratmeter; men att, sedan derifrån för olika ändamål afsöndrats områden om tillsammans 1 hektar 46 ar 2 kvadratmeter samt på grund af Riksdagens bifall till Kongl. Maj:ts derom nästlidna år aflättna proposition för statens jernvägars räkning inlösts 16 ar 60 kvadratmeter, lägenheten numera utgöres af 10 hektar 60 ar 69 kvadratmeter, bestående af sand och lermylla på underlag här och der af grus men hufvudsakligen af lera, som under en stor del af lägenheten och till betydligt djup synes utgöras af tegellera;

att lägenheten, hvars onera och utskylder för år 1898 uppgingo till 48 kronor 18 öre, är bevillingstaxerad till 12,000 kronor och af landtbruksinstitutet vid Alnarp utarrenderad under femton år, räknadt från den 25 mars 1898, emot en årlig afgift af 520 kronor; samt

att, enligt ofvan berörda den 13 sistlidne januari verkställda uppskattning och värdering af lägenheten, den del af marken, som ligger vester om Malmö—Billesholms jernväg och hvilken, enär den förmodats blifva lämplig till byggnadsplatser, ansetts böra värderas såsom tomter, åsatts ett värde af 23,000 kronor, motsvarande omkring 38 öre å 40 öre för kvadratalnen, och den del af jorden, som ligger öster om jernvägen, värderats till 34,000 kronor, motsvarande omkring 2,000 kronor

för tunnlandet, hvadan alltså saluvärdet för hela lägenheten uppskattats till 57,000 kronor, hvilket uppskattningsmännen förklarar sig anse vara det högsta egendomen kunde vara värd, äfven om den genast finge tillträdas af en köpare.

Styrelsen för Alnarps landtbruksinstitut, som anfört, bland annat, att lägenheten på grund af sin tillgång å tegellera och sitt läge dels å en plats, der en liffig tegel- och cementindustri drefves, dels invid ett vattendrag, som här utgjorde en utfartsväg till hafvet, egde ett särdeles högt värde, hvilket sannolikt kunde antagas i framtiden blifva ännu större, har likväl ansett skäl vara för handen att tillstyrka antagandet af nu föreliggande anbud, enär styrelsen efter inhemtade upplysningar funnit, att det erbjudna priset — hvars storlek berodde derpå, att sökanden Svensson sjelf vore tegelbruksegare och synbarligen önskade tillförsäkra sig tillgång på tegellera för längre tid, att han redan innehade jord af hemman, som låge rundt om berörda gatehus och vore skilda af desamma, samt att han genom deras förvärfvande skulle komma i besittning af längre strand och bättre utfartsväg vid ån — i det närmaste motsvarade de anspråk, som kunde uppställas vid en framtida realisation, men hemställer att afhändandet finge ske endast under förutsättning att den från institutet för kungsgården utgående årliga arrendefgiften, hvilken, på sätt statskontoret upplyst, enligt 1897 års räkenskaper uppgick till 13,310 kronor 33 öre, blefve nedsatt med ett belopp motsvarande 4 procent å köpesumman, 60,000 kronor; att nuvarande arrendatorn under kontraherade femton år finge förblifva i oqvald besittning af sitt arrende; samt att, såsom förut skett, å lägenheten upplättes plats för inställande af hästar och åkdon vid kyrkobesök från institutet.

De två sistnämnda villkoren har sökanden Anders Svensson förklarar sig villig uppfylla, derest det ifrågasatta köpet komme till stånd.

Landtbruksstyrelsen har förmält sig icke hafva något att erinra mot den ifrågasatta försäljningen under de af styrelsen för landtbruksinstitutet föreslagna villkor, i hvad dessa afsåge nuvarande arrendatorns rättigheter och plats för inställande af hästar; men då landtbruksstyrelsen uti underdånigt utlåtande den 11 november 1898, angående proposition till Riksdagen om förändrad organisation af Alnarps landtbruksinstitut, föreslagit, att den behållna afkastningen af den staten tillhöriga, till Alnarps landtbruksinstitut anslagna fasta egendom skulle till statsverket redovisas och således det nuvarande arrendet af Alnarps kungsgård upphöra, anser landtbruksstyrelsen det vara lämpligt, att köpeskillingen för ifrågavarande gatehus, i stället för att användas på sätt styrelsen för Alnarps landtbruksinstitut föreslagit, anvisades till betäc-

kande af motsvarande del af kostnaderna för genomförande af omorganisationen enligt landtbruksstyrelsens förslag af institutet; och hemställer styrelsen på grund häraf, att köpesumman, 60,000 kronor, måtte användas såsom bidrag till betäckande af kostnaderna för uppförandet af de byggnader, som enligt landtbruksstyrelsens förslag skulle erfordras för genomförandet af ifrågakommande omorganisation af Alnarps landbruksinstitut.

Statskontoret, som i ärendet sig yttrat innan det ifrågakommande området blifvit i behörig ordning uppskattadt och värderadt, anför att, då sådant icke skett och området icke heller varit, på sätt nådiga brevet den 18 maj 1888 angående försäljning af åtskilliga mindre kronoegendomar föreskrifver, utbudet i öppen täflan, statskontoret hyste någon tvekan att, innan sådant föregått, tillstyrka det i följd af jordens lämplighet till lertäkt i och för tegeltillverkning synbarligen värdefulla områdets försäljning. Men derest Kongl. Maj:t skulle finna föreliggande anbud vara af beskaffenhet att redan nu böra utan vidare utredning beträffande egendomens värde vinna nådigt afseende, ville statskontoret, som saknade närmare kännedom om och derföre icke vore i tillfälle att bedöma den inverkan på ifrågakommande försäljningsfråga, som det af landtbruksstyrelsen omförmälda omorganisationsförslaget kunde utöfva, beträffande försäljningsmedlens användande hemställa, det Kongl. Maj:t täcktes föreskrifva, att de inflytande medlen, 60,000 kronor, sedan derifrån afdragits de kostnader för försäljningen, som tilläfventyrs kunde komma att påhvila säljaren, skulle redovisas på sätt och i den ordning för köpeskillingar för försålda mindre kronolägenheter vore stadgadt, äfvensom medgifva nedsättning i det arrende, som Alnarps landbruksinstitut hade att för kungsgården erlægga, med ett belopp motsvarande det nu för ifrågakommande gatehus inflytande arrende eller 520 kronor årligen.

Enär vederbörande uppskattningsmän, på sätt ofvan nämnts, uttalat den förmodan, att den del af egorna, som låge vester om Malmö—Billesholms jernväg, skulle, om egendomen komme uti enskild mans hand, blifva starkt efterfrågad till byggnadsplatser, och derföre ansett sig böra värdera denna del af fastigheten såsom tomter, har jag anmodat styrelsen för landtbruksinstitutet vid Alnarp att inkomma med yttrande, huruvida anledning funnes att efter vederbörlig uppdelning sälja ifrågakommande område vester om jernvägen såsom tomter; och har styrelsen till svar härå anført, att berörda område visserligen kunde sägas vara i så mätto till bebyggande välbeläget, som det befunde sig invid kyrka och skola samt begränsades af kyrkoväg och byväg, men å andra sidan vore det tvifvel underkastadt, om dess temligen inklämda

läge mellan kyrkogård, jernväg och nyanlagda fabriksbyggnader skulle göra det tilltalande såsom byggnadsplats, helst denna del af byn icke heller förut varit företrädesvis härtill omtyckt af arbetarebefolkningen, som med förkärlek hittills valt sina boningsplatser i närheten af hafvet och stora landsvägen mellan Malmö och Landskrona. Icke mindre tvivelaktigt vore, huruvida en ytterligare utvecklad tegelindustri, som sannolikt kunde emotes inom byområdet, i sjelfva verket komme att ställa ökade kraf på bostadslägenheter, då de nyare tegelbrukens konstruktion särskildt medförde en mycket stark reduktion af mensklig arbetskraft. Men äfven under mera gynsamma afsättningsförhållanden vore det i alla händelser tydligt, att ett så betydligt område endast småningom under en längre tidrymd skulle kunna med fördel till tomter afyttras, på grund hvaraf ock styrelsen, som hölle före, att sökanden Svenssons anbud innebure en betydligt större köpeskilling, än som skulle kunna vinnas genom områdets styckning i tomter, fortfarande förordade bifall till dennes framställning.

I sammanhang härmed har styrelsen för landtbruksinstitutet, med afseende å hvad landtbruksstyrelsen och statskontoret anfört, såsom sin uppfattning uttalat att, då Alnarps kungsgård vore på arrende upplåten till landtbruksinstitutet, denna institution torde få anses berättigad att, så länge arrendet fortfore, åtnjuta alla af egendomen följande förmåner och således äfven att uppbära ränta å den köpeskilling, som af en köpare erlades för gatehusen n:is 12 och 13 Lomma, hvilket lämpligast torde kunna ske genom att en viss procent å köpesumman afdroges på det årliga arrendet. Tillika hemställer styrelsen, att frågan om en blifvande omorganisation af institutet icke måtte utgöra hinder för att institutet under nuvarande förhållanden tillsvidare måtte få åtnjuta sin rätt uti den räntefördel den föreslagna försäljningen skulle medföra, alldenstund försäljningskapitalet, som till statskontoret inbetalades, i händelse af behof ju städse vid en omorganisation stode till Kongl. Maj:ts och Riksdagens förfogande.

Slutligen har Anders Svensson uti en till Kongl. Maj:t ingifven skrift — med bifogande af utdrag af protokoll vid kyrkostämma med Lomma församling den 8 januari 1899, utvisande att församlingen beslutit godkänna en af kyrkorådet gjord hemställan derom, att församlingen måtte söka tillstånd att för framtida utvidgning af dess nya kyrkogård exproprieras ett område tillhörande nu ifrågavarande lägenhet, samt uppdragit åt utsedde personer att å församlingens vägnar vidtaga åtgärder i sådant syfte — förklarar, att han för sin del icke hade något att erinra emot en dylik ansökan af församlingen.

Af hvad jag nu anfört framgår, att den ifrågasatta försäljningen tillstyrkts af såväl styrelsen för Alnarps landbruksinstitut som landbruksstyrelsen, samt att statskontoret endast af den anledning tvekat att tillstyrka densamma, att någon uppskattning då ännu icke egt rum samt att området icke blifvit utbjudet i öppen täflan. Men då af den sedermera verkställda värderingen framgår, att den erbjudna köpeskillingen öfverstiger hvad uppskattningsmännen förklarar sig anse lägenheten högst kunna vara värd, anser jag mig böra tillstyrka bifall till den gjorda ansökningen.

Hvad åter beträffar köpeskillingens användande och godtgörelsen till landbruksinstitutet för mistningen af arrendeinkomst från ifrågavarande område, hafva olika meningar uttalats, i det att styrelsen för Alnarps landbruksinstitut yrkat, att institutet måtte berättigas att, så länge arrendet af kungsgården eger bestånd, åtnjuta ränta å köpeskillingen på det sätt att fyra procent å dennas belopp afdroges å den årliga arrendesumman. Landbruksstyrelsen åter, hvilken i annat sammanhang föreslagit, att arrendet af Alnarps kungsgård skulle upphöra vid blifvande omorganisation af institutet, har hemställt, att köpeskillingen skulle användas såsom bidrag till betäckande af kostnaderna för uppförandet af de byggnader, som blefve erforderliga för omorganisationens genomförande. Slutligen har statskontoret ansett, att det kronan tillkommande köpeskillingsbeloppet borde redovisas på sätt och i den ordning, som stadgas beträffande köpeskillingar för försålda mindre kronolägenheter, samt att Alnarps landbruksinstitut skulle erhålla ned sättning i arrendet för kungsgården med ett belopp motsvarande hvad institutet nu uppbure i arrende för de ifrågavarande gatehusen.

Då den i ärendet omförmälda frågan angående omorganisation af Alnarps landbruksinstitut ännu är beroende på utredning hos embetsverk, kan jag icke nu yttra mig, i hvad mån eller för hvilka särskilda ändamål köpeskillingsbeloppet kan komma att blifva behöfligt för de med en blifvande omorganisation förenade kostnader. Klokast synes då vara, att köpeskillingen reserveras för framtida användande, på sätt Kongl. Maj:t och Riksdagen finna lämpligt, till landbruksinstitutets nytta. I afvaktan härpå torde institutet, såsom innehafvare af kungsgården på arrende, böra tillerkännas årlig ränta å köpeskillingsbeloppet.

Jag får därför hemställa, att Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen medgifva,

att de Alnarps kungsgård underlydande gatehusen n:is 12 och 13 Lomma få mot en köpeskillning af sextiotusen kronor till hemmansegaren Anders Svensson i Lomma försäljas under de af styrelsen för Alnarps

landtbruksinstitut föreslagna vilkor beträffande bibehållande af nuvarande arrendatorns rättigheter och beredande af plats å området för inställande af hästar och åkdon vid kyrkobesök från institutet; samt

att det statsverket tillkommande köpeskillingsbeloppet, efter afdrag af säljaren tilläfvventyrs påhvilande kostnader för försäljningen, må reserveras för framtida användande för Alnarps landtbruksinstitut, med rätt för institutet att årligen uppbära den å samma belopp uppkommande ränta från det beloppet inflyter till statsverket och intilldess detsamma kommer till användning för institutet.

Hvad föredragande departementschefen sålunda hemställt, deruti Statsrådets öfrige ledamöter instämde, behagade Hans Kongl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifalla samt förordnade, att i enlighet dermed proposition till Riksdagen skulle aflåtas, så lydande som bilaga till detta protokoll utvisar.

Ex protocollo:

Pehr Thyselius.